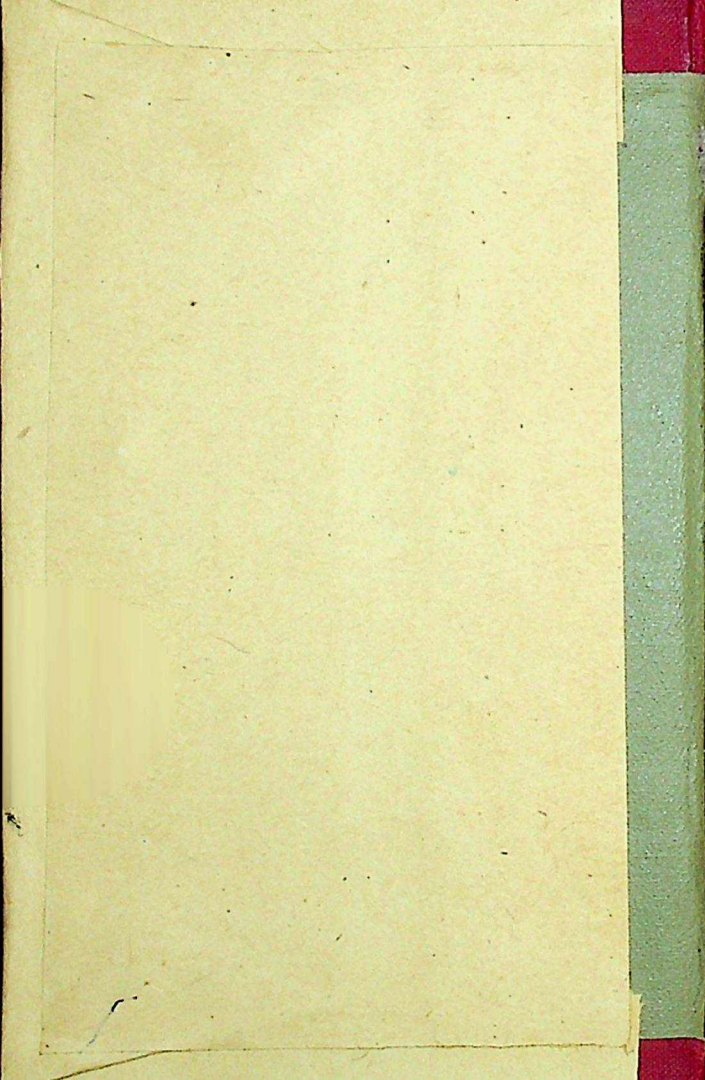

Баснага Муховун

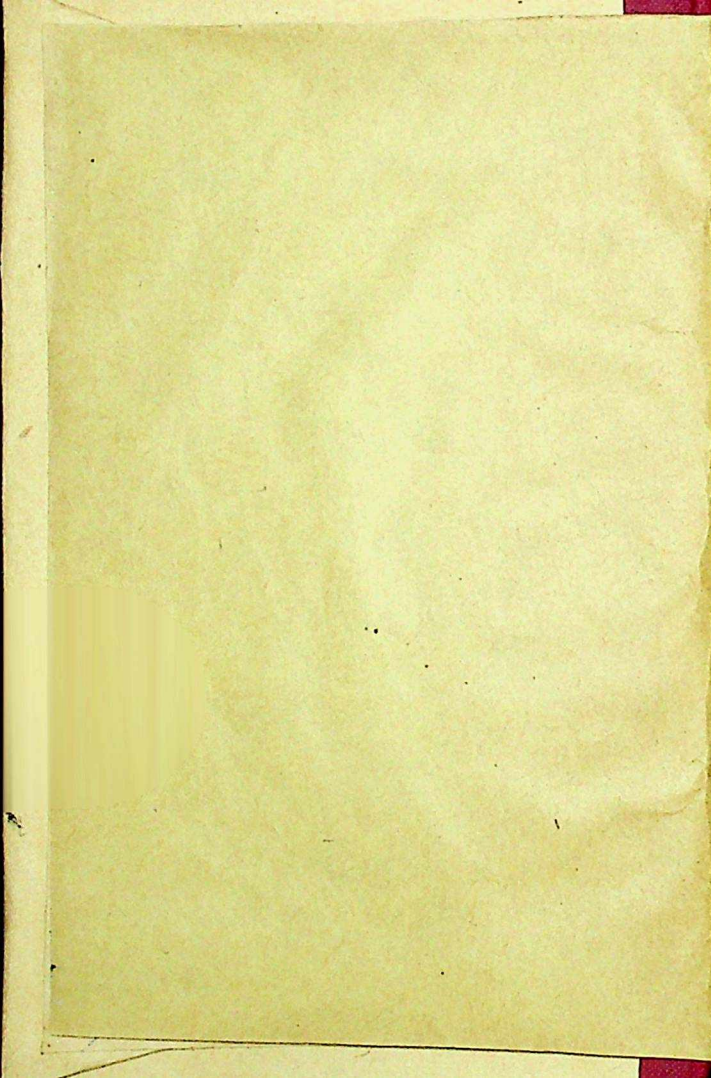
-5844-

А В Ш Г

Элст, 1941

313192

ХАЛЪМГ БЕЛНӐ, ЛИТЕРАТУРИН БОЛН ТУУДЖИИ
НАУЧН-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКЕ ИНСТИТУТ

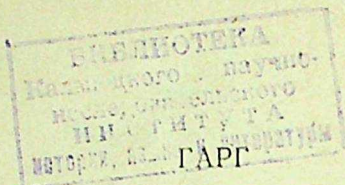
БАСНЪГЪА МУКӖВӢН

ПРОВЕРЕНО 48 г.

А В Ш Г

Бичдӓс авень ШАЛВРА ГӐРӐ

Халъмг госиздат
Элст—1941

1. Авшг	3
2. Пöрäl	4
3. Ворошилов.	6
4. Тедн ю авхар седджәнә, тегәд ю авчана	7
5. Улан цергч үр Болдаев	8
6. Харал	12

Редактор Шалбуров Г. М.
Корректор Босхомджиев Д. М.

Сдано в набор 4/X-41 г. Подписано 9/X-41 г.
Бумага 60x92-1/32. Печ. лист. ½. Зн. в печ. л. 44.000
ЛС2209. Тираж 5000. Заказ 53

Типография № 1. ПКМП КАССР, г. Элиста.

АВШГ

Алдр аав Сталинä үгиг, манакс, тодлй,
Андн фашизмд үклин цоклгъ öгй!

Цуг-цугтан дегц бидн босй,
Тöмр шааврт күчән тегäd хүврäй.

Асад ирси фашизмин түүмрäs бичä äйй,
Урсад ирси хар далагъаснь чиги бичä хорй.

Кишго үмкä ухата толгъагъинь күүчй,
Күзүнь гурви нургъинь цааран гаргъй.

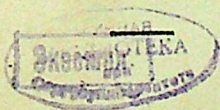
Гä андн күслинь үмснд хүврäй,
Голин гурви нургъинь нааран гаргъй.

Гинь гих дуугъинь эрс таслй,
Гилс гих нүдинь сохлад оркй.

Алдр Улан Äärmän оньдин дөнънй,
Аав Сталинä үгär гардвр авй.

Таслвр угагъар хортиг бидн цокй,
Тäвси түүмртнь хärү бийсинь шатай.

Улан нарни төлä öмärän, манакс,
Олн äмтнä джиргълин төлä, манакс!

ИӨРÄЛ

Сталин—мана герл,
Сталин—мана нари,
Сталин—мана äмн,
Сталин—мана зүркн,
Сталин—мана диилвр,
Сталин—мана джиргъл,
Сталин—мана омг,
Сталин—мана сүрә.
Эн нертә бидн,
Оли мана äмти
Онъдин диилвртә йовлавдн,
Эн нертә седклдән
Өмәрән күцвртә йовлавдн.
Эн нерн мана
Улаи дүүвр туг,
Эн нерн хортна,
Эрки ик дарнъх.
Эн нерн алдр,
Äмтә—киит күрдго
Өндр ик уул,
Эн нерн өнр ик
Орчлнъгин элвг дала.
Уүг диилх äмтә юмн
Орчлнъд цур уга,

Урднь ори-нутгин
Ик гурви үүлдвр дааджасн
Алдр эцк Сталинд
Ори-нутг минь
Эн ик аамшгтә цагтан,
Амтнь хортн фашизм
Идхәр седәд ирсн цагт,
Ори-нутгин харслгънь Наркоматин
Ахлад ицдж шиндв.
Оли манан, амтән
Улан дүүвр цергән залдж,
Икркдж ирсн хортнд
Ўклин цоклгъ өгч,
Орчлнъ деер бәәдгинь уурулдж,
Онъдин уга кех болтхат!
Ухань ик Сталин
Оли мандаң, амтидән
Ик джиргъл—нариг
Ўрглджд батрах болтхат!
Оли-оли джилд, манан бахтадж,
Инәмсдж манъна тиньгр йовит,
Уулин харцхинәр дүүврәр,
Амтнь нарнур манан көтлит!

ВОРОШИЛОВ

Ар үзгин цергиг
Алдр Ворошилов зална,
Икркдж ирсн фашистриг
Өмнәснь сөрдж цокна.

Джил насн хойригъән
Делкән әмтид өгсн Ворошилов,
Дурн бах хойригъән
Алдр Сталиндән өгсн Ворошилов.

Олн-олн цергүднь
Ах командующан иткнә,
Әмән әрвлл уга
Анддудла гар бәрлднә.

Омглад ирсн фашистриг
Омгинь таслад оркит,
Сәәрххәр ирсн фашистриг
Салгъл уга чавчит.

Ицлтә, ицлтә үрднь
Энъкр оран харсна,
Эднән залдж өмн
Алдр Ворошилов йовна.

ТЕДН Ю АВХАР СЕДДЖАНӘ,
ТЕГӘД Ю АВЧАНА?

Тос, өөк, мах
Цадтлан идхәр седнә,
Улан Аәрмин цоклгънд
Амарн элс үмкнә.

Гуйр, советин гуйриг
Гитлер автха гидж,
Гавшун мана цоклгънд
Госан фашистър геедж.

Завод, фабрике авхар
Залагъан тедн таслна,
Зөрәд, штыкдәд оркхла
Зулхнъ зу болна.

Алти, мөниг авхар
Анддуд ицлтә йовдж,
Авснъ, өврлснъ, мана
Альви сумн болдж.

Өдр болгън фашистириг
Амр өглго цокй,
Анддиг Германий талнъ
Оддгогъар күүчй!

УЛАН ЦЕРГЧ ҮР БОЛДАЕВ

(Поэм)

Орчлнъ эзлхәр йовси
Андн Гитлерин церг
Саадг, суман агсад,
Селм хамган кўцагъад,
Өнр мана орна
Онц нег полкиг,
Идәд уучкх санатагъар
Авл идл татад,
Өлкәддж ирв.

Газртмдн ордж ирәд,
Галзу кевәр дәврси
Гә андн хортиг,
Улан мана Цергин
Олмгъа дәäch полк
Өмнәснь эрс сөрдж
Ивтркә хәрү өгв.

Алдр Сталинәннь төлә,
Орн-нутгиннь төлә,
Улан баатр цергчнр
Шам татад дәврв,
Селм хамган делв.

Ў—хяагъин ард
Эдн улм өөрдлдв,
Таш—пиш гилдв,
Толгъа өөдм гатцас
Товин сумд илгялдв.
Товин сумд гарад,
Тенд, энд хагърв.
Тоорм, утан хойрт
Тенъгр, газр буднъгърв.

Хойр захас хомнад
Хасн мана товин сумд
Хяач метяр сольвлдв,
Тоормла хутхлддж фашистнр
Тенъгрүр өөдән өсрв.
Наад бярхяр йовси
Немширт ухан орв,
Ўклин элвгяр, болв,
Өмярән йовхар зүтклдв.

Тов, пулеметан тосхад,
Тедн дегц хав,
Түнъгари халхлад, адгъдж,
Цергүдән өмярән йовулв.
Хортна халгън, болв,
Хоорндан баях тасрхата,
Нег захимди хахла,
Негнь сул болна:
Барун захармди уданар
Баясан гаргъад хана,

Бяяс гиджягяад дакад,
Зүн захар хана.

Цуг цергчир дотраси
Тер заагинь олзлдж,
Гал мет зөрмг
Гавшун, олмгя, ухарлыг
Баатр улан даяч,
Болдаев—мана цергч
Ухан дотран тоолад,
Тенгрин хур мет шаргджаси
Товин сумнас алго,
Тас омняснь мөлкв,
Хар газрла наалдв,
Хотхр болгъниг кедв,
Теднэ товднь күрэд,
Тов хадж бяясн
Дөрвн күүгъинь дэврэд,
Джидяр чичдж алад,
Товинь буладж авад,
Нег көлән өвдглад,
Нег көлән сөгдэд,
Батлс гидж суугяад,
Белн болад оркв.

Мин түдү цагт
Махсдж ирсн фашистириг
Баатр улан полк
Баглрулад көөгяад гарв.
Баглрулад көөгяад гархла,

Баатр, чиирг, олмгъа
Болдаев—улан цергч
Батлдж тован атхв,
Байрлв, сүрәнъ өрггдв,
Андн фашистрин өмнӓс
Аралддж лав тӓвлв,
Бийсинь товарнь хӓрӓ
Бийсинь кеддж хав.
Хасн товин суми
Өвс, хулс хадсн машин кевтӓгъӓр,
Өлнӓд тӓвси тӓӓмр кевтӓӓр,
Андн фашистрин салдсмудиг
Ӓминь дорнь гаргъдж керчв.
Хах болгън зуугъадар
Хортна салдсмуд унлдв,
Ху-мӓлт болад,
Хогнь доран тасрв.
Ӓдӓ мет зӓрмг
Ӓр Болдаев мет цергчтӓ
Өнр мана Улан Церг
Шора мет нигт,
Шоргълджи мет оли
Ӓ-тӓми хортна цергиг
Унӓгинь оньдин таслдж
Ӓмд бӓӓдгогъар тас
Орчлнӓ деерӓс биллх.

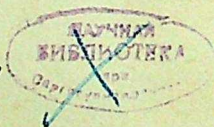
ХАРАЛ

Харджасн бийм бидн дāvрсн,
Хаана йос тогтахар седсн,
Хар саната шулм Гитлер
Хад-чолу теврдж үк.
Хаана йосн гидгичн
Хату зовлнъгарнъ меддвдн.
Нойн, зāйснъгин йосн гидгичн
Ногтлгън, даджрлгъарнъ меддвдн.
Үкдж одсн тер хамгиг
Амдрүлхәр седсн ухандчнъ
Отн дүүрād биг-биг гиг,
Эврā бийинчнъ цокц
Элвг теегәр цацгддж
Огрдж элсн болг.
Ами уга юмиг
Амтā, киитā кегъād,
Үрүддж йовсн амтиг
Өнр, элвг кегъād,
Өөдāн татдж авсн
Олна тааста советин йосимдн,
Алдр сāāхн орн-нутгимдн
Эвдхәр седсн фашистнр
Эврā бийсчнъ хооср,

Хогарн илм бол,
Хог хомгълд хувр.
Газр, усн
Гуйр, буудä, тärän—темсидмдн,
Идх-уухдмдн джилвтсн
Улү нүдтä, хар саната,
Аладән годль хатасн,
Альхидан шомр шатасн,
Төөрсн тодль болсн,
Тошсн бух болсн
Хар халхта,
Хар мөртä,
Хор, шалта зөөсн
Хорта фашистнр
Хогарн чилтхä.
Оли зүсн, зүүднд ордго,
Өлг эд, маши кедг,
Оли амтидән эдлвр өгдг
Өнр заводмуд, фабриксмдн
Уга кехär бääх
Умкä седклтä,
Андн фашистнр
Улан Цергин
Алдр баатрмудин
Аврлтго меслä харгъдж,
Оньдин үкх болг.
Сургъуль-эрдм, номиг
Сулдхвр күүнä зөвиг
Эвдäд уга кегъäd,

Амтиг харнигъуд хаяд,
Адуси малд хөврүлхяр,
Эргү гярг кехяр седдях
Ўмкә му ухата Гитлер
Орм таср, уга бол.
Ховдгар нааран хәләдг
Хойр нүдичи сохрг,
Худл, бузр хойрдчи
Хойр чикичи дүләрг.
Шүдн, шүрвсичи зовадж
Суугъад доран тәкр,
Газр деер орм бичә ол,
Гә буг зуг бол,
Ўзгин негәс данъ,
Ўктән данъ өгүл,
Орчлинд үзүлси зовлиъган
Ээм деерән ач,
Эврән бийчи эдл,
Амтиә чанъгин чанъгъ
Аврлтго цааджла харгъдж
Онъдин ам-шир таср.

313192

ТЕМДГ

1. Авшг—1941-гч джилä июль сарин 22-т бичгддж авгдв.

2. Йөрäl—1941-гч джилä июль сарин 25-д бичгддж авгдв.

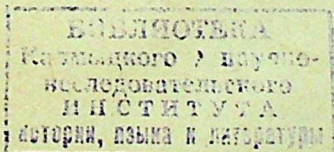
3. Ворошилов — 1941-гч джилä июль сарин 23-д бичгддж авгдв.

4. Тедн ю авхар седжәнä, тегäd ю авчана?—1941-гч джилä июль сарин 23-д бичгддж авгдв.

5. Улан цергч үр Болдаез—1941-гч джилä июль сарин 24-д бичгддж авгдв.

6. Харал—1941-гч джилä июль сарин 25-д бичгддж авгдв.

Цуг эн шүлгүд Далвнъга нутга, Чимбин сельсоветин, «Путь коммунизма» гидг колхозин член, Хальмг АССР-ин народи джанъгърч, 63-та Баснъгъа Муковүнäs бичгддж авгдв. Бичдж авснь Шалвра Гärä.

Уннь 30 ден.

акт 13/24

Экземпль

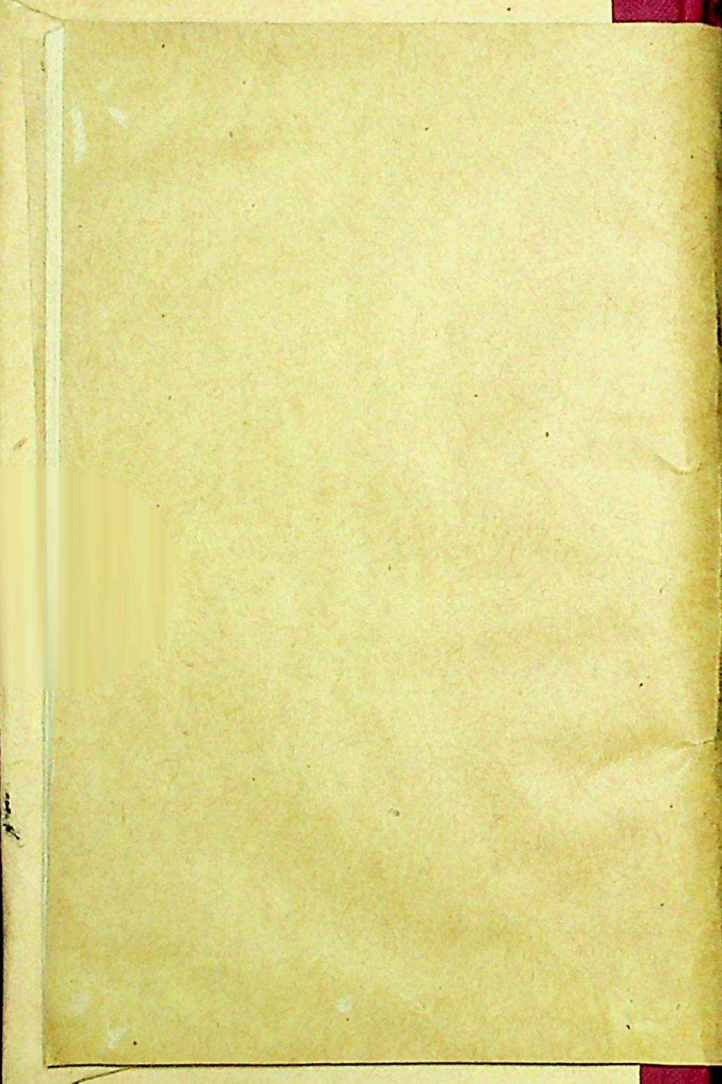
Мукебен Басангов
Народный джангарчи
Калм. АССР

Клятва

стихи

На калмыцком языке

3/12/2003